

Etika

Literatura:

Kohák, E. *Svoboda, svědomí, soužití.* Praha: Slon, 2009

MacIntyre, A. *Ztráta ctnosti.* Praha: Oikoymenh, 2004.

Robinson, D. – Garratt C. *Etika.* Praha: Portál, 2004

Sokol, J. *Etika a život.* Praha: Vyšehrad, 2010

Spaemann, R. *Štěstí a vůle k dobru.* Praha: Oikoymenh, 1998.

Co je to etika

Otázky pomáhající určit výměr slova etika:

Existují nějaké faktické rozdíly mezi mravními a sociálními zákony?

Má někdo právo říkat druhému, co je dobré a co špatné?

Proč bych měl být dobrý?

Jsou nějaké činy, které jsou **vždy** špatné?

Co je to etika

Otázky pomáhající určit výměr slova etika:

Představuje etika zvláštní typ znalostí? Pokud ano, jaké to jsou a jak je můžeme získat?

Spočívá mravnost v tom, že dodržujeme soubor pravidel, anebo že pečlivě přemýšlíme o důsledcích?

Když lidé říkají: „Vím, že vraždit je špatné.“ **Vědí** to skutečně, anebo o tom jsou jen přesvědčeni?

Co je to etika

Obecné rysy:

- ve většině společenstvích (moderních, tradičních) bylo přesně upraveno, kdy a za jakých okolností je možno zabít druhého člověka
- ve všech společnostech je velmi těžké vystopovat kořeny nejtradičnějších morálních příkazů
- jestliže tyto morální příkazy porovnáváme, zjišťujeme významné rozdíly (co, je trestáno, způsoby trestu, výjimky)
- v moderních společnostech se více odlišuje právní, sociální a morální stránka činu

Co je to etika

Morálka a náboženství

- euroamerická oblast výrazně ovlivněna Desaterem
  - 1) Jsem Hospodin, Tvůj Bůh. Nebudeš mít jiného Boha mimo mě.
  - 2) Nezobrazíš si Boha, zpodobněním ničeho
  - 3) Nezneužiješ jména Hospodina
  - 4) Šest dní budeš pracovat, sedmý ti má být svatý

Co je to etika

- 5) Cti otce i matku svou
  - 6) Nezabiješ
  - 7) Nesesmilníš
  - 8) Nepokradeš
  - 9) Nevydáš proti bližnímu křivého svědectví
  - 10) Nebudeš dychtit po po domě svého bližního, po ženě, otroku, býku.
- pouze šest přikázání jsou z dnešního hlediska etické

Proč??

Problém autority

Co je to etika

Etika a náboženství

- velice brzy si lidé všimli, že morální přikázání se v jednotlivých náboženstvích liší
- Sokrates 5 .st. př.n.l. – (Platon: Euthyfron) morálka neznamená pouze náboženskou poslušnost, protože se liší příkazy jednotlivých náboženství
- velice důležitý postřeh (7. – 4. , období, kdy se vytváří pojetí člověka jako individuality)

Co je to etika

Etika, lidská přirozenost a společnost

- je tedy etika odvislá od lidské přirozenosti?
  - co je to „lidská přirozenost“ (LP)? → jaký je vztah mezi „LP“ a společností
- A) Jsme od přírody dobří a společnost nás kazí.
- B) Jsme morálně nevzdělaní a společenské tlaky z nás dělají morální bytosti.

Co je to etika

Etika, lidská přirozenost a společnost

Ad A) V takovém případě by děti hned po narození museli být morálně bezúhonné. Ale jak to poznáme? A je to dáno geneticky? Jaký je vztah mezi genem a dobrým chováním? Lze to určit?

Ad B) Jsme list bílého papíru, na který postupně rodiče, sociální skupiny, vrstevníci, předešlé generace, ideologické skupiny zapisují morální vzory. Reprodukce starých vzorů. Jak ale může docházet k vývoji morálky? Novými zkušenostmi? (Morální dilemata moderní genetiky nemohla existovat před tím, než se genetika plně rozvinula.

Co je to etika

V čem je problém? Co předpokládají všechny otázky?

Dějiny etiky I

Pojmy etika, morálka (MacIntyre, 53–55):

- *éthikos* (řec.), *morális* (lat.) původně = „náležející charakteru“; charakter = předem daný soubor dispozic, jež systematicky usměrňují člověka, aby jednal určitým způsobem, „morální charakter“ = jednat správně
- anglosaský překlad před dobou moderní = „opatrnický“, „zjistný“, v souladu s (náboženským) zákonem
- 16.–17. st. vztah k sexualitě – nemorální = sexuálně nevázaný

Dějiny etiky I

Pojmy etika, morálka (MacIntyre, 53–55):

1630–1850 – * pojem „morálka“ = oblast pravidel chování, která není ani náboženská, ani právní, ani estetická;

osvícenské a raně moderní období = víra, že je možné určit na základě přirozenosti člověka a přirozenosti společnosti CO JE TO MORÁLNÍ NEZÁVISLE NA KONKRÉTNÍM NÁBOŽENSTVÍ, KONKRÉTNÍ SPOLEČNOSTI, KONKRÉTNÍM ETNIKU

Dějiny etiky I

Pojmy etika, morálka (MacIntyre, 53–55):

moderní a postmoderní situace:

morálka = povstává ze střetu vzájemně neslučitelných premis, morální soud a morální závazek se chápe jako výsledek výběru morální premisy

etika = věda o morálkách

Základní etické přístupy současnosti

Postmoderní situace

– vede mnohé k přesvědčení, že morálka je relativní k společenství, v němž se objevuje; každá společnost má velmi či částečně rozlišnou morálku **A) morální relativismus**

Nejistota v postmoderní době + osvícenský univerzalizmus

– existují univerzální morální pravidla: chraňte malé děti, nezabíjejte nevinné lidi, nepůsobte vnímajícím bytostem zbytečnou bolest; př. upalování vdov v Indii (upalování vdov po manželově smrti X zabíjení vdov) **B) morální absolutismus**

Základní etické přístupy současnosti

Kritika ad A) Každý morální relativista vyznává jedno morální pravidlo: „Nevměšujte se do života jiných kultur“.

Kritika ad B) Jsou pevně dána ona univerzální pravidla? Čím jsou dána? Jaký je přesně jejich výčet? V odpovědi se liší jednotliví autoři, kde je absolutismus?